

**Δημόσια Δήλωση
της Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης
για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων¹
για τη Δημοκρατία της Τσετσενίας της Ομοσπονδίας της Ρωσίας²
(της 13ης Μαρτίου 2007)**

Από το Φεβρουάριο του 2000 η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επισκέφθηκε κατ' επανάληψη τη Δημοκρατία της Τσετσενίας. Με βάση τις εκθέσεις των επισκέψεων αυτών η Επιτροπή διατήρησε εποικοδομητικό διάλογο με τις ρωσικές αρχές. Ήδη δύο φορές, τον Ιούλιο του 2001 και του 2003 η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων εκτίμησε ότι ήταν υποχρεωμένη να προσφύγει στη δικαιοδοσία της να εκδώσει δημόσια δήλωση λόγω της παράλειψης συμμόρφωσης της Δημοκρατίας της Τσετσενίας με τις συστάσεις της για τη βελτίωση της κατάστασης. Δυστυχώς, τέσσερα χρόνια αργότερα, η Επιτροπή προσφεύγει εκ νέου στη διαδικασία της δημόσιας δήλωσης³.

¹ Σημείωση της επιμελήτριας: έχει συσταθεί με τη Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Ανάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας. Η Σύμβαση και τα Πρωτόκολλα 1 και 2 με τα οποία τροποποιήθηκε έχουν κυρωθεί από την Ελλάδα με το Ν. 1949/1991 (ΦΕΚ 83, τ. Α') και την Υ.Α. Εξωτερικών Δικαιοσύνης της 15/28.4.1994 (ΦΕΚ 66, τ. Α') αντίστοιχα. Το έργο της αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του συστήματος προστασίας των δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης, που προβλέπει τη λειτουργία ενός προληπτικού μη δικαστικού μηχανισμού παράλληλα με τον ισχύοντα δικαστικό μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η Επιτροπή πραγματοποιεί περιοδικές επισκέψεις σε όλα τα συμβαλλόμενα κράτη της Σύμβασης σε τακτική βάση. Επιπλέον, πραγματοποιεί ad hoc επισκέψεις στα κράτη που κρίνει ότι «απαιτείται λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις». Σύμφωνα με τη Σύμβαση η Επιτροπή απολαμβάνει εκτεταμένες εξουσίες όταν επισκέπτεται τα συμβαλλόμενα κράτη: πρόσβαση στην επικράτεια του συμβαλλόμενου κράτους και το δικαίωμα κυκλοφορίας χωρίς περιορισμούς, απεριόριστη πρόσβαση σε κάθε χώρο κράτησης ή σωφρονιστικό ή άλλο κατάσταση, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας εντός των προαναφερόμενων χώρων, πρόσβαση σε πλήρη ενημέρωση για όλους τους χώρους όπου κρατούνται όσοι στερούνται την προσωπική τους ελευθερία καθώς και σε άλλες πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση του έργου της. Επίσης, η Επιτροπή δικαιούται να συνομιλεί κατ' ιδίαν με τους κρατούμενους και να επικοινωνεί ελεύθερα με καθέναν που πιστεύει ότι μπορεί να της χορηγήσει πληροφορίες που την αφορούν. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος της Σύμβασης υποχρεούται να επιτρέπει τις επισκέψεις της Επιτροπής σε κάθε χώρο κράτησης έχει διαταχθεί από δημόσια αρχή και υπάγεται στη δικαιοδοσία του. Έτσι, η εντολή της Επιτροπής δεν περιλαμβάνει μόνον σωφρονιστικά καταστήματα και αστυνομικά τμήματα αλλά και ψυχιατρεία, χώρους κράτησης σε στρατιωτικές εγκαταστάσεις, κέντρα κράτησης αιτούντων άσυλο ή άλλων κατηγοριών αλλοδαπών και χώρους όπου στερούνται την προσωπική τους ελευθερία νεαρά άτομα δυνάμει δικαστικών ή διοικητικών αποφάσεων. Δύο είναι οι θεμελιώδεις αρχές που διέπουν τις σχέσεις της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων με τα συμβαλλόμενα στη Σύμβαση κράτη: η συνεργασία και η εμπιστευτικότητα. Σχετικά υπογραμμίζεται ότι ρόλος της Επιτροπής δεν είναι να καταδικάσει τα κράτη αλλά να τα συνδράμει ώστε να αποτρέπουν/προλαμβάνουν την κακομεταχείριση όσων στερούνται την προσωπική τους ελευθερία. Με την ολοκλήρωση κάθε επίσκεψης η Επιτροπή συντάσσει έκθεση όπου παρουσιάζει τα ευρήματά της και εάν είναι αναγκαίο τις συστάσεις της και άλλες συμβουλές: με βάση αυτήν την έκθεση αναπτύσσεται διάλογος με το ενδιαφερόμενο κράτος. Κατ' αρχήν η έκθεση της Επιτροπής είναι εμπιστευτική / απόρρητη. Όμως, σχεδόν όλα τα κράτη που είναι συμβαλλόμενα στη Σύμβαση έχουν επιλέξει την άρση αυτού του κανόνα της εμπιστευτικότητας και τη δημοσίευση της έκθεσης. Για πληροφορίες σχετικά με τις επισκέψεις που έχει πραγματοποιήσει η Επιτροπή στα συμβαλλόμενα κράτη και για τις εκθέσεις που έχουν δημοσιευθεί βλέπε http://www.cpt.coe.int/en/annual/rep-17.htm#_Toc177266823.

² Έγγραφο CPT/Inf/(2007) 17. Απόδοση της δημόσιας δήλωσης στην ελληνική και επιμέλεια: Έρικα Κаланτζή.

³ Η διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 10 της Σύμβασης ορίζει: «Εάν το Μέρος δεν συνεργάζεται ή αρνείται να βελτιώσει την κατάσταση σύμφωνα με τις συστάσεις της Επιτροπής, η τελευταία μπορεί, με πλειοψηφία των δύο τρίτων των μελών της και αφού δώσει τη δυνατότητα στο Μέρος να εκθέσει τις απόψεις του, να αποφασίσει να κάνει δημόσια δήλωση σχετικά με το θέμα αυτό». Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση της Σύμβασης (βλέπε <http://www.cpt.coe.int/en/documents/explanatory-report.htm>) «74. Σε ορισμένες περιπτώσεις που αναφέρονται σ' αυτήν την παράγραφο η Επιτροπή μπορεί, αφού το ενδιαφερόμενο κράτος εκθέσει τις απόψεις του να αποφασίσει να κάνει δημόσια δήλωση. Αυτή η εξαιρετική αρμοδιότητα της Επιτροπής να προβεί στην υιοθέτηση δημόσιας δήλωσης ασκείται όταν το ενδιαφερόμενο αρνείται να συνεργαστεί ή να συμμορφωθεί με τις συστάσεις της. Δεδομένης της σημασίας αυτής της αρμο-

Οι πλέον πρόσφατες επισκέψεις της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων στη Δημοκρατία της Τσετσενίας πραγματοποιήθηκαν το Απρίλιο/Μάιο και το Σεπτέμβριο του 2006. Ως προς μερικά σημεία η Επιτροπή διαπίστωσε ότι είχε πραγματοποιηθεί πραγματική πρόοδος, για παράδειγμα όσον αφορά στις συνθήκες κράτησης. Επιπλέον, ουδεμία καταγγελία υποβλήθηκε στην Επιτροπή για κακομεταχείριση των κρατουμένων από το προσωπικό των σωφρονιστικών καταστημάτων που επισκέφθηκε.

Όμως, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων ανησυχεί ιδιαίτερα για την κατάσταση που επικρατεί σε καίριους τομείς που υπάγονται στην αρμοδιότητά της. Συνεχίζεται η χρήση των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακομεταχείρισης από τις δυνάμεις τήρησης της τάξης και τις δυνάμεις ασφαλείας, όπως και η στενά συνδεδεμένη με τα φαινόμενα αυτά πρακτική των παράνομων κρατήσεων. Επιπλέον, σύμφωνα με τις συλλεγείσες πληροφορίες είναι προφανές ότι σπάνια διερευνώνται με τρόπο αποτελεσματικό οι ισχυρισμοί κακομεταχείρισης ή παράνομων κρατήσεων με αποτέλεσμα να ευνοείται το κλίμα της ατιμωρησίας.

Με το πέρας κάθε επίσκεψης που πραγματοποίησε το 2006 η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων απέστειλε άμεσα λεπτομερείς έγγραφες παρατηρήσεις. Οι αντιδράσεις των ομοσπονδιακών αρχών δεν ανταποκρίθηκαν στη σοβαρότητα των διαπιστώσεων της Επιτροπής. Τούτο ισχύει και για τα πρόσφατα σχόλια τους που διαβίβασαν στην Επιτροπή σε απάντηση της έκθεσης του 2006 γι' αυτές τις δύο επισκέψεις. Παρότι οι ρωσικές αρχές επέδειξαν πνεύμα συνεργασίας για επικουρικά θέματα που αφορούσαν στις συνθήκες κράτησης, αρνήθηκαν κατ' επανάληψη να δεσμευθούν σε σοβαρό διάλογο με την Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων για τα βασικά προβλήματα. Η στάση αυτή δεν μπορεί παρά να χαρακτηριστεί ως έλλειψη συνεργασίας.

Η διαδικασία της δημόσιας δήλωσης που άρχισε να εφαρμόζεται από την Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων τον Οκτώβριο του 2006 αφορά ιδιαίτερα **στην κακομεταχείριση από το προσωπικό του Γραφείου ORB -2** (Γραφείου Επιχειρήσεων / Αναζητήσεων της Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Εσωτερικών της Ρωσίας, αρμόδιου για τις νότιες περιοχές της Ομοσπονδίας της Ρωσίας), **στις παράνομες κρατήσεις και στην αποτελεσματικότητα των ερευνών στις υποθέσεις της κακομεταχείρισης**. Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων διατύπωσε αναλυτικές συστάσεις για καθένα από αυτά τα θέματα. Εκτός από τις περιπτώσεις όπου οι συστάσεις της αγνοήθηκαν έως σήμερα η Επιτροπή έχει λάβει «ρητορικές» απαντήσεις επ' αυτών των θεμάτων. Αντί να διατυπώσει εκ νέου αυτά τα προβλήματα στην παρούσα δήλωση, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επέλεξε να δημοσιεύσει τα κρίσιμα αποσπάσματα της έκθεσής της επί των επισκέψεων καθώς και τα σχόλια των ρωσικών αρχών. Η Επιτροπή πιστεύει ότι τα έγγραφα αυτά «μιλούν από μόνα τους».

Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων είναι αποφασισμένη να συνεχίσει το διάλογο με τις αρμόδιες ρωσικές αρχές για τη Δημοκρατία της Τσετσενίας τόσο σε επίπεδο ομοσπονδιακό όσο και τοπικό, και να επισκεφθεί εκ νέου αυτό το τμήμα της Ομοσπονδίας της Ρωσίας. Όμως, για να έχουν νόημα αυτές οι επισκέψεις όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους υπό το φως των αξιών που προσυπογράφει η Ομοσπονδία της Ρωσίας.

διότι της Επιτροπής η σχετική απόφαση υιοθετείται με ενισχυμένη πλειοψηφία. Στην περίπτωση που το ενδιαφερόμενο κράτος αρνείται να βελτιώσει την κατάσταση σύμφωνα με τις συστάσεις της, η Επιτροπή, πριν προσφύγει σε αυτήν την εξαιρετική διαδικασία, λαμβάνει υπόψη κάθε δυσκολία που παρακωλύει τη συμμόρφωση του ενδιαφερόμενου κράτους με τις συστάσεις της. 75. Η Επιτροπή έχει ευρύ περιθώριο διακριτικής ευχέρειας όταν αποφασίζει ποιες πληροφορίες δημοσιοποιεί. Λαμβάνει προσηκόντως υπόψη την ανάγκη διασφάλισης της μη αποκάλυψης πληροφοριών των οποίων έλαβε γνώση κατ' εφαρμογή της αρχής της εμπιστευτικότητας. Επίσης, λαμβάνει υπόψη την υποχρέωση μη αποκάλυψης πληροφοριών για εκκρεμείς έρευνες».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

I. Αποσπάσματα

από την Έκθεση προς την κυβέρνηση της Ομοσπονδίας της Ρωσίας για τις επισκέψεις στην περιοχή του Βορείου Καυκάσου που πραγματοποίησε η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Ανάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας από 15 Απριλίου έως 4 Μαΐου και από 4 έως 10 Σεπτεμβρίου 2006
υιοθετήθηκε στις 10.11.2006

II. Πραγματικά περιστατικά των επισκέψεων και προτεινόμενη δράση

A. Βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης

1. Δημοκρατία της Τσετσενίας

α. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

15. Στο πλαίσιο των επισκέψεων που πραγματοποίησε το 2006 η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων στην περιοχή του Βορείου Καυκάσου υπήρξε αποδέκτης αξιόπιστων ισχυρισμών για πρόσφατη κακομεταχείριση κρατουμένων από μέλη των υπηρεσιών εφαρμογής του νόμου και των υπηρεσιών ασφαλείας της Δημοκρατίας της Τσετσενίας. Η κακομεταχείριση που επικαλέστηκαν οι ενδιαφερόμενοι ήταν συχνά τέτοιας σοβαρότητας ώστε μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά βασανιστήρια. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν συνίσταντο σε εκτεταμένα κτυπήματα, ασφυξία με τη χρήση πλαστικών σακούλων ή μασκών αερίου, ηλεκτροσόκ, ανάρτηση από τα άκρα, υπερέκταση και, σπανιότερα, κάψιμο με τσιγάρα, αναπτήρες ή άλλα εργαλεία. Επίσης, η Επιτροπή υπήρξε αποδέκτης παραπόνων για συμπεριφορές που συνίσταντο σε απειλές εκτέλεσης ή σεξουαλικής κακοποίησης με σκοπό τον εξαναγκασμό των κρατουμένων να ομολογήσουν ή να παράσχουν πληροφορίες.

Η γενικότερη εικόνα που σχημάτισε η Επιτροπή ήταν ότι αντιμετώπιζε άμεσο κίνδυνο κακομεταχείρισης κάθε κρατούμενος που δεν ομολογούσε άμεσα το έγκλημα για το οποίο ήταν ύποπτος (ή που δεν παρείχε τις πληροφορίες που επιδίωκαν οι αρμόδιοι για την κράτηση).

Συμπληρώνεται ότι οι περισσότερες από τις προαναφερόμενες πληροφορίες δεν παρασχέθηκαν αυθόρμητα αλλά αφού η Επιτροπή δημιούργησε κλίμα εμπιστοσύνης με τους κρατούμενους. Πολλοί από τους κρατούμενους με τους οποίους συνομίλησε η Επιτροπή δίσταζαν να μιλήσουν για τις εμπειρίες τους ενόσω τελούσαν υπό την εξουσία των οργάνων τήρησης της τάξης ή των υπηρεσιών ασφαλείας και κάποιιοι ήσαν εμφανώς φοβισμένοι.

16. Σε κάποιες περιπτώσεις η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων συνέλεξε ιατρικές αποδείξεις που ανταποκρίνονται στους ισχυρισμούς της κακομεταχείρισης, όπως προέκυψε τόσο από την άμεση εξέταση των κρατουμένων από ιατρούς, μέλη της αντιπροσωπείας, όσο και από την εξέταση των αρχείων στις εγκαταστάσεις προφυλάκισης SIZO και στα κέντρα προσωρινής κράτησης IVS. Οι αποδείξεις αυτές αφορούν κυρίως κτυπήματα, καψίματα και σε ελάχιστες περιπτώσεις ηλεκτροσόκ. Για τους λόγους που ήδη αναφέρθηκαν (βλέπε παράγραφο 8⁴) η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανι-

⁴ Η παράγραφος 8 αναφέρει: «Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων γνωρίζει από προηγούμενες επισκέψεις ότι οι ρωσικές αρχές θα επιδιώξουν να εντοπίσουν τα πρόσωπα που αναφέρει στις εκθέσεις της, ειδικά όσα έχουν επικαλεστεί κακομεταχείριση. Τούτο συνέβη για παράδειγμα μετά την επίσκεψη που πραγματοποίησε το Νοέμβριο του 2004 στο Βόρειο Καύκασο αναφορικά με τις περιπτώσεις που εκθέτει στην παράγραφο 24 της σχετικής έκθεσης: οι ρωσικές αρχές ισχυρίστηκαν στην απάντησή τους ότι είχαν ταυτοποιήσει το πρόσωπο που αναφερόταν στην παράγραφο 3. Η παρούσα έκθεση έχει συνταχθεί με τρόπο ώστε να αποτρέψει παρόμοια ακατάλληλη προσέγγιση που όπως έχει ήδη επισημάνει με σαφήνεια η Επιτροπή είναι ασυμβίβαστη με την αρχή της εμπιστευτικότητας που ισχύει δυνάμει της Σύμβασης στις συνεντεύξεις της με τους κρατούμενους».

στηρίων εκφράζει τη λύπη της που δεν μπορεί να δημοσιεύσει λεπτομέρειες για συγκεκριμένες περιπτώσεις.

17. Οι πληροφορίες που συνέλεξε η Επιτροπή αφορούν μια σειρά υπηρεσιών τήρησης της τάξης σε όλην τη Δημοκρατία της Τσετσενίας. Επιπλέον, πολλοί κρατούμενοι ισχυρίστηκαν ότι πριν απολυθούν ή μεταφερθούν σε αναγνωρισμένους χώρους κράτησης είχαν υποστεί μέτρα στερητικά της προσωπικής τους ελευθερίας σε μη επίσημους χώρους κράτησης όπου στην πλειοψηφία τους υποβλήθηκαν σε κακομεταχείριση.

Ως προς τις επίσημες δομές εφαρμογής του νόμου, ιδιαίτερα υψηλός είναι ο αριθμός των καταγγελιών κακομεταχείρισης που αφορά στις υπηρεσίες του Γραφείου ORB-2 του Γκρόζνι και (πρόσφατα) στις υποδιευθύνσεις της που βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή, ειδικότερα στην Urus-Martan. Άλλες δομές εφαρμογής του νόμου όπου είναι ιδιαίτερα υψηλός ο κίνδυνος της κακομεταχείρισης είναι τα Τμήματα Εσωτερικών Υποθέσεων του Groznesnskiy (ορεινό), Leninskiy (Grozny), Gudermes και Naur.

Ως προς τους χώρους παράνομης κράτησης οι περισσότερες καταγγελίες αφορούν έναν ή περισσότερους χώρους στο χωριό Tsentoroy και στη «βάση Vega» που βρίσκεται στα περικόρια του Gudermes. Επίσης, αρκετές ήσαν οι καταγγελίες για παράνομες κρατήσεις στις περιοχές Shali και Urus – Martan.

19. Σε αντίθεση με τα παραπάνω δεν καταγγέλθηκε στην αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων κακομεταχείριση των κρατουμένων από το προσωπικό των δύο SIZO (No 1 και 2) που επισκέφθηκε στη Δημοκρατία της Τσετσενίας. Επικαλούμενη τα ευρήματα των επισκέψεων του 2006 η αντιπροσωπεία εκφράζει την ικανοποίησή της επειδή αυτές οι εγκαταστάσεις αποτελούν ασφαλές περιβάλλον με την έννοια ότι η παραμονή των κρατουμένων σ' αυτές εγγυάται την προστασία τους από την κακομεταχείριση.

β. Γραφείο Επιχειρήσεων/Αναζητήσεων του Βασικού Τμήματος του Υπουργείου Εσωτερικών της Ρωσίας, αρμόδιο για την Νότια Ομοσπονδία της Ρωσίας – 2 (ORB-2)

19. Εδώ και χρόνια η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων έχει επιστήσει την προσοχή των ρωσικών αρχών στις σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου που διαπράττονται από το προσωπικό των εγκαταστάσεων του Γραφείου ORB-2 στο Γκρόζνι. Αυτές οι παραβιάσεις αναδείχθηκαν στη δεύτερη δημόσια δήλωση της Επιτροπής για τη Δημοκρατία της Τσετσενίας που εκδόθηκε στις 10 Ιουλίου 2003. Τον Ιανουάριο του 2005, στο πλαίσιο των συζητήσεων της με τον Dmitri KOZAK, αντιπρόσωπο του προέδρου της Ομοσπονδίας της Ρωσίας στη Νότια Ομοσπονδιακή Περιοχή, η Επιτροπή σχημάτισε την άποψη ότι το Υπουργείο Εσωτερικών και η Εισαγγελία διεξάγουν «ενδελεχή» έρευνα για τη μεταχείριση των κρατουμένων από το προσωπικό των εγκαταστάσεων του Γραφείου ORB-2. Όμως, στη συνέχεια διαπίστωσε ότι ουδεμία έρευνα διεξήχθη.

Έως σήμερα, οι πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν σε απάντηση των συστάσεων της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων για τις εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB-2 συνίστανται κυρίως: 1) στη μετατροπή των εγκαταστάσεων κράτησης που βρίσκονται στο κτίριο του Γραφείου ORB-2 σε κέντρα IVS υπό την αρμοδιότητα του Διοικητή των Συμμαχικών Δυνάμεων και 2) στην «έγκαιρη και κατάλληλη εξέταση» των καταγγελιών που κατατίθενται στην Εισαγγελία. Από τις πληροφορίες που συνελέγησαν στο πλαίσιο των δύο ad hoc επισκέψεων του 2006 είναι σαφές ότι αυτά τα μέτρα δεν επαρκούν για τον τερματισμό των παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου από το προσωπικό των εγκαταστάσεων του Γραφείου ORB-2.

20. Τύποις, τα κέντρα προσωρινής κράτησης IVS που στεγάζονται στις εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB-2 μπορεί να διαχωρισθούν από αυτές και η επίσημη αναφορά του προσωπικού των πρώτων μπορεί να είναι διαφορετική από αυτή των δεύτερων. Όμως, στην πραγματικότητα δεν υπάρχει διάκριση μεταξύ των δύο αυτών χώρων.

Οι πληροφορίες που συνέλεξε η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων στο πλαίσιο των επισκέψεων του 2006 δεν καταλείπουν αμφιβολία ότι οι κρατούμενοι των

κέντρων προσωρινής κράτησης IVS συχνά μεταφέρονται τη νύχτα στις εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB-2 και παραδίδονται στο προσωπικό τους κινδυνεύοντας ιδιαίτερα από κακομεταχείριση. Αυτό το συμπέρασμα στηρίζεται εν μέρει στις συνεντεύξεις της αντιπροσωπείας της Επιτροπής με πολλούς κρατούμενους που μετέχθησαν στα κέντρα IVS που στεγάζονται στις εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB-2 καθώς και στις ιατρικές αποδείξεις που αφορούν κάποιους από αυτούς και άλλους κρατούμενους. Επίσης, στηρίζεται σε πληροφορίες που συνελέγησαν επί τόπου στα κέντρα προσωρινής κράτησης IVS που αποδεικνύουν ότι η διοίκηση του Γραφείου ORB-2 συνεχίζει να ασκεί σημαντική επιρροή στην καθημερινή διαχείριση των κέντρων κράτησης. Αυτή η διαπίστωση δεν προξενεί ιδιαίτερη εντύπωση λαμβάνοντας υπόψη αφενός τη γειτνίαση των κέντρων IVS και του προσωπικού τους με τις εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB-2 και αφετέρου το γεγονός ότι το προσωπικό του Γραφείου ORB-2 θεωρείται υψηλόβαθμο σε σχέση με το προσωπικό των κέντρων προσωρινής κράτησης IVS. Μέλος του προσωπικού των κέντρων προσωρινής κράτησης IVS παραδέχθηκε αυτήν την ιεραρχία και δήλωσε ότι υποχρεούται να συμμορφώνεται στα αιτήματα του διευθυντή του Γραφείου ORB-2 και να μεταφέρει τους κρατούμενους στις εγκαταστάσεις που υπάγονται στη δικαιοδοσία του τις νυχτερινές ώρες.

Συμπληρώνεται ότι σύμφωνα με πληροφορίες της αντιπροσωπείας της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων πριν τη μεταγωγή τους στα κέντρα προσωρινής κράτησης IVS οι κρατούμενοι είχαν μεταχθεί σε εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB όπου είχαν υποστεί κακομεταχείριση.

21. Όταν ολοκλήρωσε την επίσκεψη του Απριλίου/Μαΐου 2006 η Επιτροπή γνωστοποίησε άμεσα τις παρατηρήσεις της στις ρωσικές αρχές δυνάμει του άρθρου 8 παρ. 5⁵ της Σύμβασης αιτούμενη να την ενημερώσουν έως την 2α Ιουνίου 2006 για τα μέτρα που προτίθενται να λάβουν ώστε να σταματήσει η κακομεταχείριση στους χώρους κράτησης του Γραφείου ORB-2. Στην απάντησή τους, οι ρωσικές αρχές αναφέρονται στα ευρήματα των προκαταρκτικών εξετάσεων που διεξήγαγε η Εισαγγελία του Leninskiy της περιοχής Grozny επί των καταγγελιών που στρέφονταν κατά του προσωπικού του Γραφείου ORB-2.

Το 2005 διεξήχθησαν 19 προκαταρκτικές εξετάσεις επί καταγγελιών που κατέθεσαν 22 κρατούμενοι και το πρώτο τετράμηνο του 2006 13 επί καταγγελιών που κατέθεσαν 16 κρατούμενοι. Σε όλες τις υποθέσεις ο Εισαγγελέας αποφάσισε να μην ασκήσει ποινική δίωξη. Σχολιάζοντας τις καταγγελίες οι ρωσικές αρχές τόνισαν τις «εκπληκτικές ομοιότητες» των περιγραφών, το «τυποποιημένο ύφος των καταγγελιών» και την παράλειψη έκθεσης «αντικειμενικών γεγονότων» για την υποστήριξή τους. Σύμφωνα με το τελικό συμπέρασμα «οι καταγγέλλοντες επέλεξαν τη μέθοδο της συγγραφής καταγγελιών ως ιδιόμορφο μέσο δικονομικής άμυνας».

22. Κατά την επίσκεψη του Σεπτεμβρίου 2006, η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων εξέτασε λεπτομερειακά τους φακέλους των προαναφερόμενων υποθέσεων. Διαπίστωσε ότι η Εισαγγελία δεν είχε χειριστεί με τον κατάλληλο τρόπο τις καταγγελίες και τις άλλες πληροφορίες των οποίων έλαβε γνώση.

Οι καταγγελίες έμοιαζαν όσον αφορά στην επικληθείσα κακομεταχείριση και στις συνθήκες που βίωσαν οι κρατούμενοι. Όμως, αυτή η συνοχή μάλλον ενισχύει παρά αποδυναμώνει την αξιοπιστία τους, δεδομένου ότι στις περισσότερες περιπτώσεις αφορούσαν τους ίδιους επιχειρησιακούς υπαλλήλους. Ταυτόχρονα, παρουσίαζαν εξατομικευμένα χαρακτηριστικά και συγκεκριμένα στοιχεία που ενίσχυαν τη βασιμότητά τους: ήταν αδύνατον να χαρακτηριστούν «τυποποιημένες». Σημειώνεται ότι οι 8 από τις 32 υποθέσεις διερευνήθηκαν όχι με βάση καταγγελίες αλλά με βάση εκθέσεις που βεβαίωναν σωματικούς τραυματισμούς και είχαν εκδοθεί από την Νο. 1 εγκατάσταση προφυλάκισης SIZO: το επιχείρημα των αρχών ότι επρόκειτο για «ιδιόμορφο μέσο δικονομικής άμυνας» σαφώς και δεν ίσχυε στις περιπτώσεις αυτές.

Και το σημαντικότερο, αποκαλύφθηκε ότι το βασικό στοιχείο των περισσότερων προκα-

⁵ «Εάν συντρέχει περίπτωση η Επιτροπή μπορεί να ανακοινώνει αμέσως τις παρατηρήσεις της στις αρμόδιες αρχές του ενδιαφερόμενου Μέρους».

ταρκτικών ερευνών ήταν μόνον οι εξηγήσεις που παρείχαν οι εμπλεκόμενοι αξιωματούχοι, που σε κάποιες περιπτώσεις συνδυαζόταν με επεξηγήσεις του ανακριτή και του διευθυντή του κέντρου προσωρινής κράτησης IVS. Σε 11 από τις διερευνηθείσες υποθέσεις, δεν είχαν εξεταστεί οι καταγγέλλοντες και στις υπόλοιπες περιπτώσεις αυτό το καίριας σημασίας στοιχείο συνίστατο σε απλή και τυπική εξέταση. Οι έρευνες χαρακτηρίζονται και από άλλες κραυγαλέες ανεπάρκειες, όπως είναι η έλλειψη ιατροδικαστικής εξέτασης ή αδικαιολόγητες καθυστερήσεις παρόμοιων εξετάσεων, η παράλειψη συνεκτίμησης των ιατρικών πιστοποιητικών που εξέδωσε η διοίκηση του κέντρου προφυλάκισης SIZO και εξέτασης τρίτων (όπως άλλων κρατούμενων την κρίσιμη χρονική περίοδο) που θα μπορούσαν να διαφωτίσουν την αξιοπιστία της καταγγελίας.

Ανακεφαλαιώνοντας, στη συντριπτική πλειοψηφία των 32 προαναφερόμενων προκαταρκτικών εξετάσεων δεν είχαν τηρηθεί οι ελάχιστες απαιτήσεις της αποτελεσματικής έρευνας.

23. Απαντώντας στη δήλωση της αντιπροσωπείας όταν ολοκλήρωσε την επίσκεψη του Απριλίου/ Μαΐου οι ρωσικές αρχές τονίζουν επίσης τους «καθημερινούς» ελέγχους που πραγματοποιούν οι εισαγγελείς στα κέντρα προσωρινής κράτησης IVS, σε εφαρμογή της εγκυκλίου αριθ. 39 του Γενικού Εισαγγελέα της 5 Ιουλίου 2002. Από τα σχετικά αρχεία του κέντρου προσωρινής κράτησης IVS που βρίσκεται στις εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB-2 προκύπτει ότι στην πράξη η εισαγγελική αρχή επισκεπτόταν τα κρατητήρια κατά μέσο όρο τρεις φορές την εβδομάδα. Σύμφωνα με κρατούμενους με τους οποίους συνομίλησε η αντιπροσωπεία, ο έλεγχος συνίστατο σε μια γρήγορη περιήγηση του χώρου κράτησης, κατά την οποία ο εισαγγελέας άνοιγε το μικρό παράθυρο κάθε κελιού και ρωτούσε τον κρατούμενο (που στεκόταν με το πρόσωπο στραμμένο στον τοίχο), αν ήσαν όλα εντάξει.

Η αντιπροσωπεία είχε την ευκαιρία να συναντήσει τον εισαγγελέα που είναι επιφορτισμένος με τη διενέργεια αυτών των ελέγχων: σχετικά επιβεβαίωσε ότι μιλούσε στους κρατούμενους με την πόρτα μισάνοκτη. Ωστόσο, δεν συμφώνησε με την πρόταση να εισέρχεται στο κελί και να συνομιλεί κατ' ιδίαν με τους κρατούμενους, θεωρώντας ότι παρόμοια πρακτική ενέχει κινδύνους. Για τις καταγγελίες κακομεταχείρισης των κρατούμενων από το προσωπικό του Γραφείου ORB-2, εξέφρασε τη γνώμη ότι συχνά αποτελούσαν απλά ένα μέσο άμυνας των κρατούμενων.

Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων θεωρεί κατ' αρχήν θετικό μέτρο τη συχνή παρουσία των εισαγγελέων στα κέντρα προσωρινής κράτησης IVS, και επιπλέον ότι θα πρέπει να πραγματοποιούνται καθημερινά παρόμοιοι έλεγχοι, όπως προβλέπει η σχετική εισαγγελική εγκύκλιος. Ωστόσο, για να είναι πραγματικά αποτελεσματικοί αυτοί οι έλεγχοι στην πρόληψη της κακομεταχείρισης θα πρέπει να περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων στενότερη επικοινωνία με τους κρατούμενους. Τούτο ισχύει για την εποπτεία όλων των καταστημάτων κράτησης και εγκλεισμού και ειδικότερα για τα κέντρα κράτησης IVS που βρίσκονται στις εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB-2, όπου είναι εμφανές το κλίμα φόβου των κρατούμενων.

24. Όπως προαναφέρθηκε, η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων υπήρξε αποδέκτης καταγγελιών κακοποίησης κρατούμενων στις εγκαταστάσεις της υποδιεύθυνσης του Γραφείου ORB-2 στην περιοχή *Urus-Martan*. Όταν τελικώς επιτράπηκε στην αντιπροσωπεία να επισκεφθεί τις εγκαταστάσεις της εν λόγω μονάδας, το προσωπικό που ήταν παρόν διαβεβαίωσε ότι οιοσδήποτε κρατείτο («κατ' ανώτατο όριο για 8 ώρες») για ανάκριση παρέμενε σε ένα αρκετά ευρύχωρο δωμάτιο εξοπλισμένο με καναπέδες που βρίσκεται στο ισόγειο. Ωστόσο, η αντιπροσωπεία εντόπισε στον πάνω όροφο του διώροφου κτιρίου ένα δωματάκι που ανταποκρίνεται επακριβώς στην περιγραφή των προαναφερόμενων καταγγελλόντων για το χώρο όπου κρατήθηκαν (για μεγάλα χρονικά διαστήματα). Περαιτέρω, ο εισαγγελέας της περιοχής *Urus-Martan* δήλωσε ότι υπήρχε στους χώρους της Εισαγγελίας κελί που εξυπηρετεί την 24ωρη κράτηση.

Ήταν αδύνατο να ελεγχθεί επι τόπου ποιος και για πόσο χρονικό διάστημα κρατήθηκε στις εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB-2 της περιοχής *Urus-Martan* αφού, σύμφωνα με το προσωπικό, δεν τηρούνται αρχεία. Αυτή η κατάσταση, αν αληθεύει, είναι προδήλως απαράδεκτη. Γενικότερα, η επιθετική και περιφρονητική συμπεριφορά του προσωπικού του

Γραφείου ORB-2 προς την αντιπροσωπεία δημιουργεί αμφιβολίες για την προσήκουσα μεταχείριση των κρατουμένων που υπάγονται στην αρμοδιότητά του.

25. Στο τέλος της επίσκεψής του Σεπτεμβρίου του 2006, η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων ανέφερε ότι αποτελούσε ζήτημα στο πλαίσιο του άρθρου 10 παρ. 2 της Σύμβασης⁶ η συνεχιζόμενη παράλειψη υιοθέτησης αποτελεσματικών μέτρων για να σταματήσει η κακομεταχείριση των κρατουμένων στις εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB-2. Η αντιπροσωπεία κάλεσε τις ρωσικές αρχές να βελτιώσουν την κατάσταση όσον αφορά στη μεταχείριση των κρατουμένων από το προσωπικό του Γραφείου ORB-2, τόσο στο Γκρόζνι όσο και στις υπόλοιπες εγκαταστάσεις του. Όμως, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων δεν έχει ενημερωθεί για τα μέτρα που υιοθέτησαν οι ρωσικές αρχές σε απάντηση των παρατηρήσεων της αντιπροσωπείας.

26. Υπό το φως των παρατηρήσεων που διατυπώνονται στις παραγράφους 19 έως 25 της παρούσας έκθεσης, **η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επαναλαμβάνει την έκκλησή της προς τις ρωσικές αρχές να αναλάβουν άμεσα δράση ώστε να σταματήσει η κακομεταχείριση των υπόπτων ή των υποδίκων από το προσωπικό του Γραφείου ORB-2, τόσο στο Γκρόζνι όσο και στις υπόλοιπες περιοχές όπου υπάρχουν παρόμοιες εγκαταστάσεις. Αυτή η δράση θα πρέπει να συνίσταται :**

- στη μετεγκατάσταση του κέντρου προσωρινής κράτησης **IVS** από τις εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB -2 στο Γκρόζνι,
- στην άμεση παραπομπή κάθε προσώπου που συλλαμβάνεται από προσωπικό του Γραφείου ORB-2 σε κέντρο προσωρινής κράτησης **IVS**,
- στην εκ του νόμου υποχρεωτική παρουσία ανακριτή της αρμόδιας εισαγγελικής υπηρεσίας όταν το προσωπικό του Γραφείου ORB-2 εμπλέκεται σε ανακριτικές πράξεις που απαιτούν την άμεση επικοινωνία με τον κρατούμενο,
- στη διασφάλιση του σεβασμού του δικαιώματος του υπόπτου ή του υπόδικου να παρίσταται με δικηγόρο διαρκούς της ανάκρισης ή άλλων ανακριτικών πράξεων όπου επιβάλλεται η παρουσία του,
- στην αποστολή σαφούς μηνύματος στο προσωπικό του Γραφείου ORB-2 ότι η κακομεταχείριση των κρατουμένων επιφέρει αυστηρές κυρώσεις,
- στη διασφάλιση της αποτελεσματικής έρευνας κάθε καταγγελίας ή άλλης πληροφορίας από την οποία προκύπτει ενδεχόμενη κακομεταχείριση για την οποία ευθύνεται το προσωπικό του Γραφείου ORB-2.

γ. Παράνομη κράτηση

27. Στο παρελθόν, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων υπήρξε κατ' επανάληψη αποδέκτης καταγγελιών για απαγωγές (αναγκαστικές εξαφανίσεις) και για το συναφές πρόβλημα της παράνομης κράτησης που διαπράττονταν στη Δημοκρατία της Τσετσενίας, καθώς και σε άλλες περιοχές του Βορείου Καυκάσου. Με την έκθεσή της για την επίσκεψη του Νοεμβρίου / Δεκεμβρίου 2004, η Επιτροπή κάλεσε τις ρωσικές αρχές να μην φεισθούν προσπαθειών για να σταματήσει το πρόβλημα των απαγωγών, και σε αυτό το πλαίσιο υπογράμμισε ότι είναι αναγκαίο να εκλείψει η πρακτική των παράνομων κρατήσεων στη Δημοκρατία της Τσετσενίας. Κατά τη διάρκεια των επισκέψεων του 2006, η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων αναζήτησε, χωρίς αποτέλεσμα, ειδικότερα στατιστικά στοιχεία για τις απαγωγές. Ωστόσο, από τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της είναι προφανές ότι οι απαγωγές συνεχιζούν να αποτελούν ανησυχητικό φαινόμενο στη Δημοκρατία της Τσετσενίας και ότι σε πολλές περιπτώσεις εμπεριέχουν το στοιχείο της παράνομης κράτησης.

28. Κατά τη διάρκεια των επισκέψεων του 2006, η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων συνομίλησε με κρατούμενους που λεπτομερειακά και αξιόπιστα περιέγραψαν τις συνθήκες της παράνομης κράτησής τους – που κάποιες φορές ήταν παρατεταμένη – σε περιοχές της Δημοκρατίας της Τσετσενίας. Συχνά αναφέρθηκαν σε

⁶ Βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 3.

εγκαταστάσεις που βρίσκονται στο χωριό Tsentoroy της περιφέρειας Kurchaloy, που διαχειρίζονται ένοπλες δυνάμεις, που φέρεται να επιχειρούν υπό τις διαταγές του Ramzan Kadyrov, του σημερινού πρωθυπουργού της Δημοκρατίας της Τσετσενίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, κατατέθηκαν στις εισαγγελικές αρχές καταγγελίες για την παράνομη κράτηση και την κακομεταχείριση στο χωριό Tsentoroy.

Η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επισκέφθηκε το Tsentoroy στις 2 Μαΐου 2006: οι εγκαταστάσεις ελέγχονταν από λόχο του 2ου Συντάγματος της Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων - Ένοπλης Περιπολίας, ήσαν περικυκλωμένες από ψηλό τοίχο και περιελάμβαναν, μεταξύ άλλων, στρατώνες, κλειστό γυμναστήριο, καθώς και μεγάλη αυλή. Συγκεκριμένα, η αντιπροσωπεία ανακάλυψε δύο ασφαλισμένα δωμάτια μισογεμάτα με ξύλινα κιβώτια πυρομαχικών. Καθένα από αυτά είχε σταθερό δάπεδο και ένα μικρό παράθυρο με κάγκελα χωρίς τζάμι.

Η διαρρύθμιση των εγκαταστάσεων και, πιο συγκεκριμένα, η θέση και τα εσωτερικά χαρακτηριστικά των ασφαλισμένων δωματίων και του παρακείμενου προθαλάμου ανταποκρίνονταν στις περιγραφές όσων κατήγγειλαν ότι κρατήθηκαν σε αυτές (και υπέστησαν διάφορες μορφές κακοποίησης).

29. Όταν ολοκλήρωσε την επίσκεψη του Απριλίου / Μαΐου 2006, η αντιπροσωπεία σχολίασε ότι χωρίς να καταλείπεται αμφιβολία οι προαναφερόμενες εγκαταστάσεις χρησιμοποιήθηκαν ως χώροι κράτησης και κάλεσε τις ρωσικές αρχές να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε να μην επαναληφθούν παρόμοιες πρακτικές παράνομων κρατήσεων. Η αντιπροσωπεία τόνισε επίσης την ανάγκη να διερευνηθούν άμεσα και διεξοδικά οι εισαγγελικές υπηρεσίες τις υποβληθείσες καταγγελίες για παράνομες κρατήσεις και κακομεταχείριση στις εγκαταστάσεις του χωριού Tsentoroy.

Η απάντηση των ρωσικών αρχών, τον Ιούνιο του 2006, προκάλεσε έκπληξη: ισχυρίστηκαν ότι «δεν είχαν κατατεθεί καταγγελίες στην Εισαγγελία για παράνομη κράτηση στην οικία του Ramzan Kadyrov ή σε ανεπίσημους χώρους στέρησης της προσωπικής ελευθερίας». Στη συνέχεια, το θέμα διευκρινίστηκε στη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε μεταξύ της αντιπροσωπείας και του Εισαγγελέα της Δημοκρατίας της Τσετσενίας, Κ. Kuznetsov, στις 5 Σεπτεμβρίου που αρνήθηκε κατηγορηματικά ότι είχαν κατατεθεί καταγγελίες για παράνομους (δηλαδή μη καταχωρημένους) χώρους κράτησης στο χωριό Tsentoroy, αλλά αναγνώρισε ότι είχαν κατατεθεί καταγγελίες για παράνομες κρατήσεις σε διάφορους χώρους του χωριού Tsentoroy. Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων θεωρεί ότι δεν συντρέχει λόγος να ασχοληθεί περαιτέρω με τη στάση του εισαγγελικού λειτουργού. Για τις προαναφερόμενες καταγγελίες, σημειώνει ότι συνεχίστηκαν στις 4.9.2006 δύο ποινικές έρευνες που είχαν ανασταλεί στα τέλη Οκτωβρίου του 2005 (βλέπε επίσης παράγραφο 49⁷).

30. Όπως σημειώνεται ανωτέρω στην παράγραφο 17⁸, αναφέρθηκαν κρατήσεις στις στρατιωτικές εγκαταστάσεις της βάσης «Vega» που βρίσκεται σε προάστια του Gudermes (και στεγάζει λόχο του 2ου Συντάγματος της Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων - Ένοπλης Περιπολίας) για τις οποίες κατατέθηκαν επισήμως καταγγελίες.

Η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επισκέφθηκε αυτήν τη βάση το Σεπτέμβριο του 2006, και ανακάλυψε κλειστές εγκαταστάσεις που παρέμπουν σε χώρους κράτησης. Μετά την είσοδο από την κύρια πύλη, οι χώροι αυτοί βρίσκονταν στα δεξιά της κυρίως αυλής, κοντά στην κουζίνα και στους χώρους αποθήκευσης τροφίμων. Μια μεταλλική πόρτα με μικρό παράθυρο σε σχήμα πλέγματος οδηγούσε σε ένα μικρό διάδρομο από τον οποίο υπήρχε πρόσβαση σε δύο μικρά και χωρίς παράθυρα δωμάτια τύπου κελιού. Κατά την επίσκεψη της Επιτροπής η εγκατάσταση εξυπηρετούσε προφανώς την αποθήκευση τροφίμων. Ωστόσο, στους τοίχους των δωματίων υπήρχαν διάφορες επιγραφές (ονόματα, ημερομηνίες, από τις οποίες η πιο πρόσφατη 2.3.2006, αυτοσχέδια ημερολόγια και αναφορές σε χρονικές περιόδους, π.χ. 22 ημέρες, 31 ημέρες, 41

⁷ Σημείωση της επιμελήτριας: Βλέπε στη συνέχεια σελίδα 11 του παρόντος εγγράφου.

⁸ Σημείωση της επιμελήτριας: Βλέπε ανωτέρω στη σελίδα 4 του παρόντος εγγράφου.

ημέρες, μηνύματα), που παρέπεμπαν σε κρατητήρια. Σημειώνεται επίσης ότι οι εγκαταστάσεις ανταποκρίνονται με ακρίβεια σε όσα περιέγραψε στην αντιπροσωπεία κρατούμενος που ισχυρίστηκε ότι είχε στερηθεί την προσωπική του ελευθερία στη βάση «Vega» πριν από αρκετό καιρό.

31. Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί η επίσκεψη που πραγματοποίησε η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων στις 2.5.2006 στο *Αρχηγείο του Τάγματος Vostok του 42ου Τμήματος του Υπουργείου Άμυνας*, που βρίσκεται στα περίχωρα του Gudermes. Η αντιπροσωπεία υπήρξε αποδέκτης αναφορών σύμφωνα με τις οποίες το Αρχηγείο, και ειδικότερα τα κελιά που βρίσκονται κάτω από την «καντίνα», είχαν χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν ως χώροι παράνομης κράτησης.

Σε ένα τμήμα του υπογείου του κτιρίου που στέγαζε το εστιατόριο του Αρχηγείου, η αντιπροσωπεία ανακάλυψε 8 δωμάτια με μεταλλικές πόρτες κλειδωμένες με λουκέτο. Σε κάθε πόρτα είχε επικολληθεί η επιγραφή «αποθήκη»: ωστόσο, τα δωμάτια ήταν άδεια. Ένα άλλο τμήμα της βάσης (που επικοινωνούσε με ξεχωριστό κλιμακοστάσιο) είχε παρόμοια δωμάτια, και πολλά από αυτά χρησιμοποιούνταν πράγματι ως χώροι αποθήκευσης.

Τα προαναφερθέντα δωμάτια ήταν επαρκώς ασφαλή για να χρησιμοποιηθούν ως χώροι κράτησης και μια σειρά σύντομων κάθετων σημείων στον τοίχο ενός δωματίου ενισχύουν τις αμφιβολίες για τη χρήση τους στο παρελθόν ως χώρων περιορισμού της προσωπικής ελευθερίας.

32. Από αποδεικτικά στοιχεία που παρουσιάστηκαν πρόσφατα κατά την εκδίκαση υπόθεσης ενώπιον του Ανώτατου Δικαστηρίου της Δημοκρατίας της Τσετσενίας⁹ προκύπτει η πρακτική της παράνομης κράτησης και της σχετικής κακομεταχείρισης: με την έναρξη της ακροαματικής διαδικασίας, ο κατηγορούμενος δήλωσε ότι οι ομολογίες του αποσπάστηκαν με βασανιστήρια, συμπεριλαμβανομένων σοβαρών ξυλοδαρμών. Ενώπιον του Δικαστηρίου προβλήθηκε βιντεοταινία όπου εμφανίζονται οι κρατούμενοι κατηγορούμενοι να υφίστανται κακομεταχείριση «στο υπόγειο ενός κτιρίου στο Novogrozny κοντά στο Gudermes, όπου στεγάζεται ειδική αστυνομική μονάδα επονομαζόμενη Akhmat Kadyrov». Ο δικαστής αναγνώρισε ότι ο κατηγορούμενος ομολόγησε ορισμένες από τις πράξεις για τις οποίες κατηγορείτο υπό το βάρος της «σωματικής και ψυχικής πίεσης» που υπέστη στο προαναφερθέν υπόγειο. Κατά τον υπολογισμό της ποινής φυλάκισης κατηγορούμενου για άλλο έγκλημα ο δικαστής συνεκτίμησε ότι, σύμφωνα με τα σχετικά αρχεία, είχε κρατηθεί στο υπόγειο πριν διαταχθεί επίσημα η προσωρινή φυλάκισή του.

33. Στην έκθεσή της μετά την επίσκεψη του Σεπτεμβρίου 2006, η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων τόνισε για άλλη μια φορά τη σημασία της υιοθέτησης των αναγκαίων μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της διεξαγωγής αποτελεσματικών ερευνών, ώστε να μην χρησιμοποιούνται οι εγκαταστάσεις του χωριού Tsentoroy ως χώροι παράνομης κράτησης. Σημειώνεται συναφώς ότι παρασχέθηκαν στην αντιπροσωπεία αξιόπιστες πληροφορίες για την παράνομη κράτηση προσώπων στους προαναφερόμενους χώρους τον Αύγουστο του 2006. Η αντιπροσωπεία ζήτησε επίσης από την Εισαγγελία να διεξάγει άμεση και λεπτομερή επιθεώρηση των κλειστών εγκαταστάσεων της βάσης «Vega» που βρίσκεται σε προάστια του Gudermes. Μέχρι στιγμής, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων δεν έχει ενημερωθεί για τις πρωτοβουλίες που ανέλαβαν οι ρωσικές αρχές σε απάντηση των διαπιστώσεών της.

34. Υπό το φως των παρατηρήσεων των παραγράφων 27 έως 33, **η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων καλεί τις ρωσικές αρχές να διασφαλίσουν τη διεξαγωγή αποτελεσματικών ερευνών για όλες τις καταγγελίες και άλλες πληροφορίες από τις οποίες προκύπτει παράνομη κράτηση πολιτών:**

- στις εγκαταστάσεις που βρίσκονται στο χωριό Tsentoroy,
- στη στρατιωτική βάση «Vega» που βρίσκεται στα περίχωρα του Gudermes (βλέπε παράγραφο 30),
- στο Αρχηγείο του Συντάγματος Vostok του 42ου Τμήματος του Υπουργείου

⁹ Υπόθεση M. Aguyev and others (28.8.2006).

Άμυνας,

- σε κάθε άλλη εγκατάσταση της Δημοκρατίας της Τσετσενίας (βλέπε επίσης στη συνέχεια του παρόντος εγγράφου, το κεφάλαιο ΙΙ.Α.4.).

Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων καλεί τις ρωσικές αρχές να παρέχουν πλήρη και επικαιροποιημένα στοιχεία για τη διαδικασία και την πορεία των σχετικών ανακρίσεων και να την ενημερώσουν για τα ευρήματα και τα συμπεράσματα των αρμόδιων εισαγγελικών αρχών μετά την επιθεώρηση της κλειστής εγκατάστασης που επισκέφθηκε στη στρατιωτική βάση «Vega».

4. Διερεύνηση καταγγελιών κακομεταχείρισης

47. Ένας από τους στόχους της επίσκεψης της Επιτροπής στη Δημοκρατία της Τσετσενίας το Σεπτέμβριο του 2006 ήταν η συγκέντρωση λεπτομερειακών πληροφοριών για τη διερεύνηση των καταγγελιών κακομεταχείρισης. Όπως έχει τονίσει η Επιτροπή στο παρελθόν, η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων που λαμβάνουν οι αρμόδιες αρχές για τη διερεύνηση των περιστατικών κακομεταχείρισης αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της προληπτικής εντολής της, δεδομένων των επιπτώσεων των δράσεων αυτών στη μελλοντική συμπεριφορά των δημόσιων λειτουργών. Γενικά, σύμφωνα με πάγια πλέον αρχή η αποτελεσματικότητα των ερευνών που οδηγούν στον εντοπισμό και στην τιμωρία των δράστών της κακομεταχείρισης είναι ουσιαστικό στοιχείο της πρακτικής σημασίας της απαγόρευσης των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης.

Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων¹⁰ έχει υιοθετήσει τα κριτήρια που πρέπει να πληροί η διερεύνηση των καταγγελιών κακομεταχείρισης ώστε να χαρακτηρίζεται «αποτελεσματική». Συγκεκριμένα, η έρευνα πρέπει να είναι ενδελεχής και περιεκτική, να διεξάγεται άμεσα και γρήγορα, και τα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για τη διεξαγωγή της πρέπει να είναι ανεξάρτητα από αυτά που εμπλέκονται στα γεγονότα.

48. Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων έχει ήδη αναφερθεί στην αξιολόγησή της για τις 32 προκαταρκτικές έρευνες, που διεξήγαγε το 2005 και το πρώτο τρίμηνο του 2006 το Γραφείο του Εισαγγελέα της περιοχής Leninskiy στην επαρχία του Γκρόζνι, επί των καταγγελιών και άλλων πληροφοριών για κατακομεταχείριση που διέπραξε το προσωπικό του Γραφείου ORB-2 (βλέπε παράγραφο 22). Οι έρευνες αυτές δεν πληρούν τις προϋποθέσεις της αποτελεσματικότητας και ειδικότερα τα κριτήρια της αυστηρότητας και της ταχύτητας της ανταπόκρισης.

Ως παράδειγμα, αναφέρεται η προκαταρκτική έρευνα για τον «Α», που διατάχθηκε με βάση έκθεση του κέντρου προφυλάκισης SIZO No. 1 που βεβαίωνε σωματικούς τραυματισμούς. Στις 26 Δεκεμβρίου 2005, κατά την εισαγωγή του στο κέντρο προφυλάκισης SIZO, διαπιστώθηκε ότι ο εν λόγω κρατούμενος έφερε πολλαπλά αιματώματα (στους ώμους, στην πλάτη, στα πόδια, στην περιοχή των ματιών) και σχετικά ισχυρίστηκε ότι είχε υποστεί ξυλοδαρμό από προσωπικό του Γραφείου ORB-2, στις εγκαταστάσεις του οποίου είχε κρατηθεί για 11 ημέρες. Η έρευνα περιορίστηκε στις γραπτές εξηγήσεις που παρείχε το προσωπικό του Γραφείου ORB-2 και του κέντρου προσωρινής κράτησης IVS που στεγαζόταν στους χώρους του. Η απόφαση περί μη άσκησης ποινικής δίωξης ελήφθη χωρίς την εξέταση του κρατούμενου, άλλων συγκρατούμενων του κατά τον κρίσιμο χρόνο ή αξιωματούχων αρμόδιων για τη μεταφορά του από το κέντρο προσωρινής κράτησης IVS στο κέντρο προφυλάκισης SIZO. Ούτε κατεβλήθη προσπάθεια εξήγησης των αντιφάσεων των στοιχείων που περιλαμβάνονταν στα αρχεία του κέντρου προσωρινής κράτησης IVS (ανυπαρξία τραυματισμών κατά την αναχώρηση) και των ιατρικών πιστοποιητικών που εκδόθηκαν κατά την εισαγωγή στο κέντρο προφυλάκισης SIZO. **Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων εκτιμά ότι πρέπει να επαναληφθεί η προκαταρκτική έρευνα για τον «Α» και να διεξαχθούν οι κατάλληλες ανακριτικές πράξεις υπό το πρίσμα των ανωτέρω παρατηρήσεων.**

¹⁰ Αυτή η πάγια νομολογία εφαρμόστηκε για παράδειγμα στην υπόθεση Mikheyev κατά Ρωσίας (απόφαση της 26.1.2006).

Μπορεί επίσης να αναφερθεί και μια πιο πρόσφατη προκαταρκτική εξέταση που άρχισε στις 2 Ιουνίου 2006 και αφορά στον «Β». Ο κρατούμενος αυτός μεταφέρθηκε στη SIZO No. 1 στις 23 Μαΐου 2006 και η ιατρική εξέταση στην οποία υποβλήθηκε κατά την εισαγωγή του αποκάλυψε πολλαπλές σωματικές βλάβες που ισχυρίστηκε ότι ήταν αποτέλεσμα ξυλοδαρμού που είχε υποστεί από τους αξιωματικούς του Γραφείου ORB-2. Η απόφαση περί μη άσκησης ποινικής δίωξης στηρίζεται στα ιατρικά πιστοποιητικά του αρχείου του κέντρου κράτησης IVS και στις εξηγήσεις του διευθυντή σύμφωνα με τις οποίες κατά την εισαγωγή του, στις 13.5.2006, στο κέντρο προσωρινής κράτησης IVS ο «Β» έφερε τραυματισμούς που προκλήθηκαν κατά τη σύλλησή του. Όμως ουδέποτε παραπέμφθηκε να εξεταστεί από ιατροδικαστή. Ωστόσο, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων σημειώνει ότι με απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2006, ανακλήθηκε η απόφαση περί μη άσκησης ποινικής δίωξης, με το σκεπτικό ότι η προκαταρκτική εξέταση ήταν πλημμελής.

Μια άλλη αντιπροσωπευτική υπόθεση είναι αυτή του «Γ» που το 2006 κατέθεσε διαδοχικές καταγγελίες για την κακομεταχείριση που υπέστη, μεταξύ άλλων, ενώ κρατείτο σε εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB-2. Είναι αξιοσημείωτο ότι μετά την εισαγωγή του στο κέντρο προφυλάκισης SIZO No. 1, επέστρεψε άμεσα, το Μάιο του 2006, στο κέντρο κράτησης IVS που στεγαζόταν στις εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB-2. Την 1η Ιουνίου κατά την επιστροφή του στο κέντρο προφυλάκισης SIZO διαπιστώθηκε ότι έφερε πολλαπλά αιματώματα στην περιοχή του δεξιού ώμου και του δεξιού μηρού. Παρόλους τους τραυματισμούς και τις σχετικές καταγγελίες, οι αρμόδιες αρχές δεν προέβησαν στις αναγκαίες διαδικαστικές ενέργειες και υιοθετήθηκε απόφαση περί μη άσκησης ποινικής δίωξης. Τούτου λεχθέντος, κατά την επίσκεψη της Επιτροπής το Σεπτέμβριο του 2006 η προαναφερόμενη απόφαση είχε ανακληθεί και συνεχιζόταν η έρευνα.

49. Εκτός από τους φακέλους των προκαταρκτικών ερευνών η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων εξέτασε διεξοδικά τους φακέλους των ποινικών υποθέσεων των «Δ» και «Ε» και ειδικότερα το ζήτημα της παράνομης κράτησής τους και της κακομεταχείρισής τους: αμφότεροι ισχυρίζονταν ότι το Νοέμβριο-Δεκέμβριο 2004 κρατήθηκαν διαδοχικά στο Tsentorog και στο Τμήμα Εσωτερικών Υποθέσεων του Gudermes όπου υπέστησαν κακομεταχείριση (ο «Ε» ισχυρίστηκε επίσης ότι κρατήθηκε στη στρατιωτική βάση Vega στο Gudermes). Και σ' αυτήν την περίπτωση διαπιστώθηκε ότι δεν είχαν τηρηθεί τα κριτήρια της αποτελεσματικής διερεύνησης των υποθέσεων.

Κατ' αρχήν, παρότι αμφότεροι ισχυρίστηκαν ότι υπέστησαν κακομεταχείριση από την πολιτοφυλακή του Gudermes, η έρευνα ανατέθηκε σε ανακριτή του Τμήματος Εσωτερικών Υποθέσεων του Gudermes. Κατά συνέπεια, δεν συνέτρεχε η αναγκαία προϋπόθεση της ανεξαρτησίας. Στην υπόθεση του «Δ», έως την 25η Οκτωβρίου 2005, οπότε ανεστάλη η έρευνα, η μόνη ενέργεια της προκαταρκτικής εξέτασης που είχε ολοκληρωθεί ήταν η εξέταση ενός και μόνου επιχειρησιακού αξιωματούχου. Αντίθετα, ο «Ε» εξετάστηκε και κατέθεσε διάφορα στοιχεία ουσιαστικής σημασίας για την έρευνα (συμπεριλαμβανομένων σαφών περιγραφών των χώρων όπου κατά τους ισχυρισμούς του κρατήθηκε παράνομα). Ωστόσο, η έρευνα της υπόθεσης ανεστάλη χωρίς να ολοκληρωθούν οι απαραίτητες διαδικαστικές ενέργειες για τη διερεύνηση των εν λόγω στοιχείων (όπως η επιτόπια επίσκεψη).

Όμως, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων σημειώνει ότι με τις από 4.9.2006 αποφάσεις του Εισαγγελέα της Δημοκρατίας της Τσετσενίας επαναλαμβάνεται η προκαταρκτική εξέταση για τις προαναφερόμενες υποθέσεις.

50. Πρέπει επίσης να αναφερθεί ο χειρισμός της ποινικής υπόθεσης των αδερφών «F»: τον Ιανουάριο του 2006 ασκήθηκε ποινική δίωξη για την παράνομη κράτησή τους. Τα αδέρφια κατέθεσαν στο πλαίσιο της προκαταρκτικής εξέτασης αλλά οι ανακριτικές αρχές δεν ανέλαβαν περαιτέρω ουσιαστικές πρωτοβουλίες. Συγκεκριμένα, παρά τις λεπτομερείς περιγραφές και τα σκαριφήματα που κατέθεσαν τα θύματα, δεν ελήφθησαν μέτρα για τον εντοπισμό των χώρων (κοντά στο χωριό Bachi-Yurt), όπου κατά τους ισχυρισμούς τους κρατήθηκαν. Η ποινική έρευνα ανεστάλη επίσημα δύο φορές, αλλά συνεχίζεται με απόφαση της 5.9.2006.

51. Μια από τις αρνητικές διαπιστώσεις της αντιπροσωπείας της Επιτροπής για την

Πρόληψη των Βασανιστηρίων που εξέτασε τις προαναφερόμενες περιπτώσεις αφορά στη μεταχείριση όσων κατήγγειλαν την κακοποίηση που υπέστησαν από τις αρμόδιες για τη διερεύνησή τους αρχές: ειδικότερα, *αναγκάστηκαν να επιστρέψουν για ανάκριση και για τη διεξαγωγή περαιτέρω ενεργειών της προκαταρκτικής εξέτασης στις εγκαταστάσεις της πολιτοφυλακής* και μάλιστα στην υπηρεσία επιβολής του νόμου, όπου κατά τους ισχυρισμούς τους είχαν υποστεί πράξεις κακομεταχείρισης (βλέπε για παράδειγμα, τις περιπτώσεις των «Ζ», των αδερφών «Η» και «Ι»). Οι αδελφοί «Η» επέστρεψαν στις εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB-2 του Urus-Martan, παρότι είχαν ρητά αιτηθεί να μην μεταφερθούν εκ νέου σε αυτές επειδή φοβούνταν ότι θα υφίσταντο εκ νέου βασανιστήρια. Αυτή η κατάσταση είναι παντελώς απαράδεκτη.

Οι αδελφοί «Η» ισχυρίστηκαν ότι υπέστησαν πολύ σοβαρή κακομεταχείριση στις εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB-2 του Urus-Martan, τόσο το Νοέμβριο του 2005, όπου κατ' αρχήν κρατήθηκαν, όσο και αργότερα, όταν μετέχθησαν στο πλαίσιο της ανάκρισης που διατάχθηκε για τις καταγγελίες τους. Επειδή οι ενδιαφερόμενοι κατέθεταν, απέσυραν και εν συνεχεία επανέρχονταν στις καταγγελίες τους για την κακοποίηση που υπέστησαν ως κρατούμενοι οι αρμόδιες αρχές κατ' επανάληψη έκλεισαν την υπόθεση αφού είχαν διατάξει τη διεξαγωγή προκαταρκτικής εξέτασης. **Η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι απαραίτητη η επανάληψη της προκαταρκτικής εξέτασης προκειμένου να εξαχθεί σαφές συμπέρασμα για τη μεταχείριση που υπέστησαν ενόσω κρατούνταν στις εγκαταστάσεις του Γραφείου ORB-2 του Urus-Martan. Σε αυτό το πλαίσιο η πρώτη ανακριτική πράξη θα πρέπει να είναι η ξεχωριστή εξέταση κάθε καταγγέλλοντα σε ασφαλές περιβάλλον (για παράδειγμα στο Σωφρονιστικό Κατάστημα αρ. 2 του Chernokozovo όπου κρατούνται). Οι σχετικές ερωτήσεις θα πρέπει να υποβληθούν από εισαγγελείς / ανακριτές που δεν είχαν συμμετάσχει στις προηγηθείσες ποινικές διαδικασίες. Περαιτέρω, επιβάλλεται να επιτραπεί στους καταγγέλλοντες να παραστούν ενώπιον των εισαγγελικών/ανακριτικών αρχών με δικηγόρο της επιλογής τους.**

52. Όπως προαναφέρθηκε, η άμεση διερεύνηση των υποθέσεων κακομεταχείρισης είναι ουσιαστικής σημασίας για τον αποτελεσματικό χαρακτήρα τους. Σε αντίθετη περίπτωση, καθίσταται ανέφικτη η αξιοποίηση καίριας σημασίας αποδεικτικών στοιχείων, όπως είναι για παράδειγμα τα ιατρικά πιστοποιητικά. Συγκεκριμένα, σε πολλές περιπτώσεις η διενέργεια εγκληματολογικών εξετάσεων εβδομάδες μετά την επικαλούμενη κακομεταχείριση δεν συμβάλει στην αναζήτηση της αλήθειας και μάλιστα μπορεί να αποδειχθεί επιζήμια για το σκοπό αυτό.

Οι δικαστές που καλούνται να αποφασίσουν εντός 48 ωρών από τη σύλληψη για την εφαρμογή του προληπτικού μέτρου της προφυλάκισης έχουν τη δυνατότητα να διασφαλίσουν την έγκαιρη (δηλαδή πριν εξαφανιστούν τα ίχνη) καταχώρηση και διερεύνηση των ενδείξεων της κακοποίησης. Ωστόσο, από τις πληροφορίες που συνελέγησαν στις επισκέψεις του 2006 προκύπτει ότι οι δικαστικές αρχές εξακολουθούν να μην αναλαμβάνουν παρόμοιες πρωτοβουλίες σε αυτό το στάδιο της ποινικής διαδικασίας. Περαιτέρω, η αντιπροσωπεία διαπίστωσε ότι οι εισαγγελικές αρχές ενημερώνονται με καθυστέρηση εβδομάδων (και συγκεκριμένα, 10 έως 26 ημερών) για τις εκθέσεις που συντάσσει το κέντρο προφυλάκισης SIZO No 1 στο Γκρόζνι σχετικά με τις σωματικές βλάβες που διαπιστώνει κατά την εισαγωγή των κρατούμενων. Θα πρέπει να αναζητηθούν ταχύτερα – σε σχέση με το ταχυδρομείο – μέσα παράδοσης των σχετικών εγγράφων. Για τον ίδιο λόγο, οι κρατούμενοι που επικαλούνται κακομεταχείριση ή οι δικηγόροι τους ή οι γιατροί, επιβάλλεται να εξετάζονται χωρίς καθυστέρηση από ιατρό της επίσημης ιατροδικαστικής υπηρεσίας. Ωστόσο, παρόμοια εξέταση είναι ανέφικτη χωρίς την προηγούμενη άδεια της ανακριτικής ή δικαστικής αρχής. Αναπόφευκτα λοιπόν όσοι επικαλούνται κακομεταχείριση συχνά αδυνατούν να καταθέσουν «οιοδήποτε αντικειμενικό στοιχείο που αποδεικνύει τους ισχυρισμούς τους»¹¹.

¹¹ Βλέπε σχετικά την απάντηση των ρωσικών αρχών στις διαπιστώσεις της αντιπροσωπείας της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων μετά την επίσκεψη που πραγματοποίησε τέλη Απριλίου/αρχές Μαΐου 2006 σε <http://www.cpt.coe.int/documents/rus/2007-17-inf-eng.pdf>.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω **η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων συστήνει:**

- να ληφθούν άμεσα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί ότι πληρούν τα κριτήρια της «αποτελεσματικής έρευνας» που έχει υιοθετήσει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όλες οι ανακρίσεις που διεξάγονται για τη διερεύνηση των περιπτώσεων κακομεταχείρισης,

- όλες οι ανακριτικές πράξεις, που αφορούν καταγγελίες για τον τρόπο μεταχείρισης των κρατουμένων από τις υπηρεσίες εφαρμογής του νόμου, να διεξάγονται σε ασφαλές περιβάλλον, μακριά από τις εγκαταστάσεις των προαναφερόμενων υπηρεσιών όπου τελέστηκαν οι επικαλούμενες πράξεις κακοποίησης. Περαιτέρω, διαρκούς της προκαταρκτικής εξέτασης ή της ποινικής διερεύνησης της καταγγελίας για κακομεταχείριση σε καμιά περίπτωση και για οιονδήποτε ανακριτικό σκοπό δεν πρέπει να επιστρέφει ο καταγγέλλων στην υπηρεσία εφαρμογής του νόμου που κατά τους ισχυρισμούς του φέρει την ευθύνη της κακοποίησής του,

- να παραγγέλλουν άμεσα τη διεξαγωγή ιατροδικαστικής εξέτασης οι δικαστές που εξετάζουν τα αιτήματα για την εφαρμογή του προληπτικού μέτρου της προφυλάκισης και να παραπέμπουν την υπόθεση στις αρμόδιες εισαγγελικές αρχές όταν για βάσιμους λόγους πιστεύεται ότι ο ενδιαφερόμενος είναι θύμα κακοποίησης,

- να παραδίδονται άμεσα και έγκαιρα στις εισαγγελικές αρχές οι εκθέσεις του κέντρου προφυλάκιση SIZO που βεβαιώνουν τις σωματικές βλάβες που φέρουν οι κρατούμενοι κατά την εισαγωγή τους στις εγκαταστάσεις της,

- να εξετάζονται από γιατρό της επίσημης ιατροδικαστικής υπηρεσίας οι κρατούμενοι, οι δικηγόροι τους ή οι ιατροί χωρίς να απαιτείται η προηγούμενη άδεια των εισαγγελικών ή δικαστικών αρχών.

Περαιτέρω, η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επιθυμεί να ενημερωθεί προσηκόντως για την έκβαση των προκαταρκτικών εξετάσεων και των ανακρίσεων στις υποθέσεις των «Β» (βλέπε παράγραφο 48), «Γ» (βλέπε παράγραφο 48), «Δ» (βλέπε παράγραφο 49), «Ε» (βλέπε παράγραφο 49), και των αδερφών «F» (βλέπε παράγραφο 50).

54. Κατά την επίσκεψη του Σεπτεμβρίου του 2006, η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων ασχολήθηκε με την περίπτωση του κρατούμενου, «J», που μετήχθη στο κέντρο προφυλάκισης SIZO No 1 στο Γκρόζνι, στις 14 Αυγούστου 2006 από τις εγκαταστάσεις του Τμήματος Εσωτερικών Υποθέσεων της αγροτικής περιοχής Groznenkiy. Σύμφωνα με τα σχετικά ιατρικά αρχεία ο προαναφερόμενος κρατούμενος έφερε μώλωπες και άλλα τραύματα σε πολλές περιοχές του σώματός του. Η Επιτροπή αντιλαμβάνεται ότι κατέθεσε καταγγελία για την κακομεταχείριση που υπέστη κατά την κράτησή του από την προαναφερόμενη υπηρεσία. **Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επιθυμεί να ενημερωθεί προσηκόντως για την έκβαση της προκαταρκτικής εξέτασης αυτής της καταγγελίας.**

55. Για την αποτελεσματική διερεύνηση των ισχυρισμών κακομεταχείρισης ουσιαστικής σημασίας είναι η συμβολή της ιατροδικαστικής υπηρεσίας στο σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης. Στο πλαίσιο αυτό, κατά την επίσκεψη του Απριλίου/Μαΐου 2006 η αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων μετέβη στην *Ιατροδικαστική Υπηρεσία της Δημοκρατίας της Τσετσενίας στο Γκρόζνι*, όπου διαπίστωσε σημαντικές επενδύσεις στον εξοπλισμό και στις εγκαταστάσεις της που την καθιστούν αναμφίβολα μια από τις καλλίτερες στην περιφέρεια του Βορείου Καυκάσου. Ωστόσο, καμιά πρόοδος δεν έχει σημειωθεί προς την κατεύθυνση της θέσπισης βασικών λειτουργιών, όπως είναι η ίδρυση υπηρεσίας αυτοψιών. Η αντιπροσωπεία υπογράμμισε την ανάγκη της αποτελεσματικής διαχείρισης των εγκαταστάσεων της υπηρεσίας και απηύθυνε έκκληση στο Ομοσπονδιακό Κέντρο της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας να αναλάβει πρωτοβουλίες για τη διευθέτηση της κατάστασης. Στο πλαίσιο των συνομιλιών που διεξήχθησαν στο τέλος της επίσκεψης, οι εκπρόσωποι του Υπουργείου Υγείας δεσμεύθηκαν να λάβουν μέτρα για την υποστήριξη της Ιατροδικαστικής

Υπηρεσίας της Δημοκρατίας της Τσετσενίας στο Γκρόζνι.

Η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επιθυμεί να ενημερωθεί με τρόπο ολοκληρωμένο για τα σχετικά μέτρα και τα αποτελέσματά τους.